

štva ter zasebniki. Najnovejši politični razvoj na Koroškem pa daje upanje, da se bodo opisana dolgoletna prizadevanja v prihodnosti tako v politiki kot tudi v širši javnosti tudi cenila, kar je temelj zavedanja, ki bo materialno kulturno dediščino zaščitil pred plesnobo.

Viri in literatura

BRANZ, Adi: Zgodbe vsakdana – iskanje sledov – arhiviranje. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstrta dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2003, 136–137.

DESTOVNIK, Irena: *Ko bo cvetel lan: Etnološka razstava o lanu in ovci – iz etnografske zbirke Slovenske prosvetne zveze v Celovcu / Wenn der Lein blüht – aus der volkskundlichen Sammlung des Slowenischen Kulturverbandes in Klagenfurt* (razstavní katalog). Celovec: Slovenska prosvetna zveza, 1996.

DESTOVNIK, Irena: *Odstiranja: Predstavitev Narodopisne zbirke Slovenske prosvetne zveze v Celovcu / Enthüllungen: Aus der ethnographischen Sammlung des Slowenischen Kulturverbandes aus Klagenfurt*. Celovec: Slovenska prosvetna zveza in k & k Šentjanž v Rožu. Celovec: SPZ in Založba Drava, 2001.

DESTOVNIK, Irena: *Moč šibkih: Ženske v času kmečkega gospodarjenja*. Celovec: Založba Drava, 2002.

DESTOVNIK, Irena: Predstavitev »Narodopisne zbirke Slovenske prosvetne zveze«. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.): *Odstrta dediščina. Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2003, 81–88.

DESTOVNIK, Irena: *Narodopisna zbirka Slovenske prosvetne zveze v Celovcu / Die volkskundliche Sammlung des Slowenischen Kulturverbandes in Klagenfurt*. Celovec: Slovenska prosvetna zveza in Založba Drava; Ljubljana: Slovenski etnografski muzej, 2004.

FISTER, Majda: Zablatnikova zapuščina na Jerebičji poti v Celovcu. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstrta dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2003, 125–128.

HAZLER, Vito in Martina Piko-Rustia (ur.): *Kraj spomina in učenja – Etnološki muzej Kostanje / Ein Ort der Erinnerung und des Lernens – Museum für Alltagsgeschichte Köstenberg* (muzejski vodnik). Kostanje: Slovensko prosvetno društvo Drabosnjak; Celovec: Krščanska kulturna zveza, Slovenska prosvetna zveza in Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, 2002.

KONTSCHITSCH, Rudolf idr.: Vogrška gmotna kulturna dediščina. V: Makarovič, Marija (ur.), *Osem stoletij Vogrč*. Celovec, Ljubljana in Dunaj: Mohorjeva založba, 1995, 113–169.

LOGAR, Maja: Zbiratelj Wilhelm Kraiger. V: Marija Makarovič (ur.), *Dobrla vas in okolica: Iz preteklosti v sedanost*. Celovec, Ljubljana in Dunaj: Mohorjeva založba, 1996, 561–576.

MAKAROVIČ, Marija: Etnološke zbirke »brez muzeja«. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.): *Odstrta dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2003, 129–132.

PIKO-RUSTIA, Martina: Kamenček v mozaiku kulturne podobe koroške zgodovine. V: Simon Trießnig in Peter Svetina (ur.), *Loška cerkvena pesmarica iz leta 1825: Komentirana izdaja rokopisne pesmarice iz Loč ob Baškem jezeru / Latschacher Kirchenliedbuch aus dem Jahr 1825: Kommentierte Ausgabe des handschriftlichen Liedbuches aus Latschach ober dem Faakersee*. Celovec, Ljubljana in Dunaj: Mohorjeva založba, 2012, 261–271.

TOLMAJER, Nužej: Arhivska dejavnost pri Krščanski kulturni zvezi. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstrta dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2003, 74–76.

PLOCAVA HIŠA NA SOLBICI V REZIJU¹

Plocava hiša je vključena v urbano podobo rezijanske vasice Solbice. Vas kljub obnovitvenim delom po potresu leta 1976 še danes ohranja arhitekturne značilnosti doline. Ker je na Solbici večina hiš zidana na skali, potres ni povzročil toliko škode kot drugje. Na Solbici prevladuje tradicionalna tipologija hiš, ki, najsi bodo te ohranjene ali obnovljene, še vedno ohranjajo tradicionalne tipološke značilnosti rezijanske arhitekture. Tudi v tem se Solbica razlikuje od preostalih krajev v dolini, kjer je popotresna obnova pomenila dokončno izginotje tradicionalne podobe krajev.

Plocava hiša na Solbici, ki na severu meji na javno cesto, na zahodu na cerkev sv. Karla Boromejskega, na južni strani pa na dvorišče bližnje hiše, je primer tipične rezijanske hiše, in ohranja, pa čeprav z določenimi odstopanji zaradi popotresne obnove, vse njene tipične značilnosti. Zidave, široke od 40 do 50 cm, podobno kot druge hiše na vasi vsebujejo kamnite in opečne

elemente. Pri tovrstnih zidavah so že od nekdaj posvečali veliko pozornost izdelavi kotov. Zanje so izbirali največje kamne in jih enega na drugega postavljali »na glavnik«. Kot pri drugih tovrstnih hišah so tudi za Plocavo hišo na začetku 20. stoletja spremenili izdelavo kotov, in sicer z uporabo klesancev neposredno na omet.

Za omet celotne hiše so uporabili rumenkasto barvo na apnenčasti osnovi. Kot pri mnogih hišah v Reziji, kjer ni bila zakoreninjena tradicija »zaprte domačije«, to je dedne domačije, pri kateri je posest ostala cela, so tudi to hišo razdelili raznim dedičem. Hiša je bila veliko let zapuščena tudi zaradi močne emigracije po drugi svetovni vojni. Zaradi še vedno nedokončanih popotresnih obnovitvenih del hiši manjkajo ganki, okna, vrata, stopnice (štegla) do podstrešja, skratka vsi leseni elementi, ki jasno definirajo arhitekturne značilnosti rezijanskih hiš.

Streha je lesena in pokrita s strešniki. Pred hišo je na južni strani majhno dvorišče z zidom. Vhod na dvorišče hiše krasi lep kamnit portal z železnimi vrati. Na dvorišču je ob zidu in kamnitem

¹ Prevod iz italijanščine Luigia Negro.

Plocava hiša.
Foto: Luigia Negro, Solbica, 13. 4. 2011

Dvorišče Plocave hiše.
Foto: Luigia Negro, Solbica, 4. 6. 2013

portalu še majhna stavba, ki so jo dodali po gradnji hiše in jo uporabljali kot hram. Kamniti portal je pokrit s streho, na kateri so strešniki.

Kulturno društvo »Muzej rezijanskih ljudi« je februarja 2013 odkupilo polovice hiše, in to ne le zaradi tipoloških značilnosti hiše, ampak tudi, ker se je v hiši s hišnim imenom Ploc verjetno rodil ali prebil svoja prva leta duhovnik Odorico (po domače verjetno Durih) Buttolo.

Odorico (Durih) Buttolo Ploc je bil izobražen človek, ki je leta 1818 napisal mali slovarček domačih (rezijanskih) besed. Po uradnih podatkih se je Odorico (Durih) Buttolo Ploc rodil na Solbici 19. aprila 1768. Oče je bil Antonio (Toni), sin Martina, ki je bil sin Domenica (Menia), mama pa je bila Giovanna (Džana) Negro. Krščen je bil na Ravanci 20. aprila 1768. Bil je učen mož, ki se je naučil latinščine, nemščine, slovenščine, italijanščine in francoščine, med letoma 1785 in 1788 je študiral na plemiški visoki šoli v Kopru, kjer se je družina preživljala s prodajo blaga. Znano je, da so bili člani družine kromarji (kramarji). Nekateri med njimi so omenjeni v dokumentu iz leta 1739, in sicer kot prebivalci Solbice, ki so bili med preiskavo – naročil jo je za zdravstvo pristojni uradnik v beneški republiki, Marcantonio Delfino – s svojim blagom zunaj domače vasi. V omenjenem dokumentu so imensko navedeni Martino (Martin), sin Domenica (Menia) Buttola Ploca z ženo Domenico (Minko), ki sta bila stara starša Odorica (Duriha) Buttola Ploca (zaradi dela sta se že 14 dni zadrževala v Furlaniji), ter Giovanni (Džwan), ki je bil po očetovi strani stric Martina Buttola (iz istega razloga je bil že 17 dni v cesarski Istri). Prav stric Džwan (Giovanni) je odigral pomembno vlogo pri izobraževanju mladega Duriha (Odorica): najprej ga je odpeljal s seboj v Istro, da bi tam študiral, nato pa je mu zapustil znatno dediščino. Med letoma 1788 in 1792 je Durih (Odorico) študiral v Rimu, med letoma 1792 in 1795 pa je obiskoval videmsko nadškofijsko semenišče. 13. oktobra 1788 si je sam uredil premoženje (v tem dokumentu je omenjena tudi hiša), in sicer na račun dediščine, ki je mu jo je zapustil stric Džwan (Giovanni); pričujoči dokument je bil vložen samo leta 1794. V duhovnika je bil posvečen 19. septembra 1795 v Vidmu, leto pozneje pa je nastopil profesorsko službo v Čedadu. Med letoma 1798 in 1800 so ga na njegovo željo poslali med Slovence

na Koroškem, in sicer kot kaplana v Podkros pri Celovcu/Gurnitz. Med letoma 1800 in 1805 je pomagal v cerkvi sv. Egidija v Celovcu, kjer se je izkazal tudi kot duhovni asistent v vojaški bolnici in kot veroučitelj v ljudskih šolah. Med letoma 1805 in 1809 je bil duhovnik v Slovenjem Plajberku/Windisch Bleiberg. Med letoma 1809 in 1815 je bil duhovnik v Dürnsteinu. Med 15. februarjem 1815 in 3. junijem 1845 je bil tretji duhovnik v cerkvi na Ravanci v Reziji. Takrat so ljudje imeli pravico, da so sami izbirali svojega duhovnika in ga predlagali cerkveni oblasti, morali pa so poskrbeti za njegovo preživetje. Celó življenje je posvetil študiju ter duhovnim in materialnim potrebam ljudi. Umril je na Ravanci 3. junija 1845, in prav v tamkajšnji cerkvi so ga 6. junija 1845 tudi pokopali.

Iz omenjenih dejstev lahko sklepamo, da se je duhovnik (Durih) Odorico Buttolo verjetno rodil v Plocavi hiši. To ne nazadnje dokazujejo tudi pričevanja današnjih lastnikov in posebna freska na zunanji steni hiše pri nekdanjih kamnitih stopnicah, kjer je bil dostop do lesenega ganka, ki je omogočila vstop v sobe in na senik. Na barvni stenski poslikavi je na vrhu podoba Device Marije, v centru kelih s hostijo, spodaj pa križ z dvema prebode-nimi srci. Kot je razvidno iz raziskav, je bila Plocava hiša več generacij v lasti družine Buttolo Ploc. Hiša je s številko 1179 zabeležena že v napoleonskem katastru, ki je nastal med letoma 1807 in 1816 in v katerem so zajete upravne enote, ki niso bile zabeležene v prejšnjem terezijanskem katastru. Hiša je bila zgrajena ali razširjena sredi 18. stoletja, medtem ko je kamniti portal iz 19. stoletja.

Te podatke lahko razberemo tudi iz napisa na vhodnem portalu 1756 ABP 1898 B VP FF (slika 5). Na podlagi izjav zadnjih lastnikov bi torej lahko sklepali, da je bila hiša zgrajena ali razširjena leta 1756, ko je bil lastnik Antonio (Tone) Buttolo Ploc, rojen leta 1720, oče duhovnika Odorica (Duriha). Valentino Buttolo Ploc, rojen leta 1850, pa je dal leta 1898 zgraditi elegantni kamniti portal, ki dopolnjuje arhitektonsko podobo domačije. V hiši sta v preteklosti obratovali majhna mizarska delavnica, po drugi svetovni vojni pa tudi manjša vaška trgovina. Društvo »Muzej rezijanskih ljudi« želi hišo obnoviti in jo nameniti za muzejske dejavnosti in pisarne.